

Věc C-748/23 [Gekus]ⁱ**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

6. prosince 2023

Předkládající soud:

Nejvyšší soud (Polsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

20. října 2023

Žalobkyně:

C. Limited

Žalovaný:

M. S.

Předmět řízení před vnitrostátním soudem

Řízení o zaplacení dlužné částky – Incidenční řízení – Návrh na přezkoumání splnění požadavků na nezávislost a nestrannost soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy)

Předmět a právní základ předběžné otázky

Článek 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU ve spojení s článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie – Kritéria pro konstatování, že nejsou splněny požadavky nezávislosti a nestrannosti – Rozhodovací formace, která má provádět test nestrannosti soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy).

ⁱ Tato věc byla označena fiktivním názvem, který neodpovídá skutečnému názvu žádného z účastníků řízení.

Předběžné otázky

- 1) Musí být čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec Smlouvy o Evropské unii, vykládaný ve světle článku 47 Listiny základních práv Evropské unie, chápán v tom smyslu, že již samotné okolnosti jmenování do funkce soudce mohou svědčit o nesplnění požadavků na nezávislost a nestrannost soudce, pokud vedou k utvoření soudu, který porušuje právo jednotlivce na přístup k soudu, nebo případně, že nesplnění těchto požadavků je dáno tím, že soudce (výkonem rozhodovací činnosti) pasivně akceptuje chybný postup svého jmenování do funkce soudce, který vede k utvoření soudu porušujícího právo jednotlivce na přístup k soudu?
- 2) Musí být čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec Smlouvy o Evropské unii, vykládaný ve světle článku 47 Listiny základních práv Evropské unie, chápán v tom smyslu, že ve věci tzv. testu nestrannosti soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) nemohou rozhodovat soudci, jejichž účastí – z důvodu jejich jmenování do funkce soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) na návrh Národní rady soudnictví (Krajowa Rada Sądownictwa, Polsko, dále jen „KRS“) zřízené postupem uvedeným v ustanoveních zákona ze dne 8. prosince 2017, kterým se mění zákon o Národní radě soudnictví a některé další zákony (ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z roku 2018, č. 3) – dochází k porušení práva jednotlivce na přístup k soudu?
- 3) V případě kladné odpovědi na druhou otázku, musí být čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec Smlouvy o Evropské unii, vykládaný ve světle článku 47 Listiny základních práv Evropské unie, chápán v tom smyslu, že je Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) povinen obsadit rozhodovací formaci ve věcech tzv. testu nestrannosti tak, že v ní nebudou zasedat tito soudci, a v krajním případě nepřihlížet k vnitrostátnímu ustanovení, které pro tyto věci určuje pětičlenný senát, a nechat projednat návrh bez účasti těchto soudců v jiném složení určeném vnitrostátním právem?

Relevantní ustanovení unijního práva

Článek 19 odst. 1 druhý pododstavec Smlouvy o Evropské unii (dále jen „SEU“)

Článek 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina základních práv“)

Relevantní ustanovení vnitrostátního práva

Zákon o Nejvyšším soudu (Ustawa o Sądzie Najwyższym) ze dne 8. prosince 2017 (konsolidované znění Dz. U. z roku 2023, č. 1093, ve znění pozdějších změn, dále jen „zákon o Nejvyšším soudu“), článek 29.

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

- 1 Spor v původním řízení je veden mezi irskou společností a irským státním příslušníkem. Spor se týká závazků stran a odpovědnosti v oblasti právních jednání činěných na území Polska. Pravomocný rozsudek soudu druhého stupně, který byl v této věci vydán, má být vykonán v Irsku, avšak žalovaný podal u irského soudu návrh na odmítnutí uznání výkonu tohoto rozhodnutí z důvodu, že došlo k porušení jeho práva na přístup k soudu tím, že se projednání věci účastnil soudce delegovaný ministrem spravedlnosti
- 2 Žalobkyně podala návrh na provedení testu nestrannosti a nezávislosti soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) JG. Žalobkyně poukazyvala na následující okolnosti, které mají svědčit o tom, že požadavky nezávislosti a nestrannosti nebyly splněny. Zaprvé, soudce JG byl prezidentovi Polské republiky navržen na jmenování soudcem Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) na základě usnesení KRS zřízené v důsledku nedávné reformy soudnictví. Zadruhé, soudce JG podepsal prohlášení soudců občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), podle něhož se rozsudek Soudního dvora ze dne 19. listopadu 2019, A. K. a další (Nezávislost kárného kolegia Nejvyššího soudu), C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, nevztahuje na soudce občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) jmenované do funkce na základě usnesení KRS v novém složení. Zatřetí, žalobkyně poukazuje na prohlášení žalovaného v původním řízení M. S., z něhož vyplývá, že žalovaný před irskými soudy usiluje o odmítnutí uznání výkonu polských rozsudků vydaných v původním řízení, což odůvodňuje tím, že došlo k porušení jeho práva na projednání věci nestranným a nezávislým soudem zřízeným zákonem.
- 3 K projednání návrhu žalobkyně na provedení testu byla vylosována pětičlenná rozhodovací formace Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy). Na neveřejném jednání dne 20. října 2023 Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) rozhodující samosoudcem, a sice soudcem zpravodajem (který je zároveň předsedou pětičlenného senátu), vyjádřil pochybnosti o přípustnosti návrhu na provedení testu (o čemž rozhoduje samosoudce) a o složení senátu, který by měl případně věcně projednat návrh na provedení testu, a zároveň předložil předběžné otázky uvedené ve výroku usnesení.

Hlavní argumenty stran řízení před vnitrostátním soudem

- 4 Žalobkyně je názoru, že pokud Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) ve složení zahrnujícím soudce JG vydá rozhodnutí pro žalovaného nepříznivé, bude žalovaný nadále usilovat o to, aby zabránil výkonu rozsudků polských soudů.

Stručné odůvodnění žádosti

- 5 Právní otázka obsažená v předběžné otázce, jakož i incidenční řízení v hlavní věci, tedy řízení o testu nestrannosti a nezávislosti, mají povahu unijní věci. Zaprvé je

známo, že obsah ustanovení upravujících testové řízení, byl předmětem jednání mezi zástupci Polska a zástupci Evropské komise. Je proto nezbytné, aby Soudní dvůr poskytl výkladové vodítko, které Nejvyššímu soudu (Sąd Najwyższy) umožní ověřit, zda je výsledek činnosti polského zákonodárce v souladu s unijními standardy v oblasti práva na přístup k soudu. Zadruhé o takové povaze věci svědčí skutečnost, že je spor v původním řízení veden mezi irskou společností a irským státním příslušníkem a že rozsudek má být rovněž vykonán v této zemi. Spor se ovšem týká závazků stran a odpovědnosti v oblasti právních jednání činěných na území Polské republiky. Zatřetí usnesením ze dne 15. března 2023 (Předseda úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a spotřebitele [Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Polsko, C-326/23]) již Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) předložil předběžnou otázku týkající se výkladu ustanovení unijního práva v testovém řízení. Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) v současném složení však upřesňuje, že tato otázka byla Nejvyšším soudem (Sąd Najwyższy) předložena ve formátu samosoudce v obdobné fázi testového řízení jako v projednávané věci (jednání o případném odmítnutí návrhu na provedení testu) a že na tento případ dopadá společné usnesení občanskoprávního kolegia, trestního kolegia a pracovníprávního a sociálněprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2020 (dále jen „společné usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu“).

- 6 Výše uvedené usnesení je rozhodnutím vnitrostátního soudu citovaným v rozsudcích ze dne 12. května 2022, W. J. (Změna místa obvyklého pobytu oprávněného z výživného), C-644/20, EU:C:2022:371, a ze dne 29. března 2022, Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235. Z výroku tohoto usnesení vyplývá, že „soudce nebo soudci, kteří jsou předkládajícím soudem, nejsou nezávislým a nestranným soudem předem zřízeným zákonem ve smyslu čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce SEU vykládaného ve světle čl. 47 druhého pododstavce Listiny základních práv“. Předkládající soud poukazuje na to, že účinky tohoto usnesení nebyly zrušeny nálezem Ústavního soudu (Trybunał Konstytucyjny) ze dne 20. dubna 2020, což potvrdila i judikatura Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy). Ústavní soud (Trybunał Konstytucyjny) totiž nemá pravomoc konstatovat protiústavnost rozhodnutí Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy). Náзор, podle něhož společné usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu neexistuje, proto není správný.
- 7 První otázka má význam pro další osud návrhu žalobkyně na provedení testu. Žalobkyně spatřuje porušení standardů nestrannosti a nezávislosti v tom, za jakých okolností byl jmenován soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) JG do funkce soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy). Podle článku 29 § 10 zákona o Nejvyšším soudu musí být takto odůvodněný návrh odmítnut. V závislosti na odpovědi Soudního dvora bude návrh žalobkyně na provedení testu buďto odmítnut, nebo bude postoupen k meritornímu projednání. Závisí to na tom, zda ustanovení vnitrostátního práva, která zdánlivě směřují k provedení rozsudků Soudního dvora (a nepřímo i Evropského soudu pro lidská práva), mají být vykládána prounijním způsobem, nebo zda se k nim nemá přihlížet. Ustanovení zákona o Nejvyšším soudu, která se použijí v projednávané věci, totiž fakticky

blokují možnost vykonání rozsudků Soudního dvora způsobem splňujícím požadavky článku 19 SEU a článku 47 Listiny základních práv.

- 8 Předkládající soud poukazuje na to, že systémový problém s nestranností a nezávislostí soudců vznikl v polském právním systému spolu se zřízením KRS v jejím novém složení způsobem, který vedl k její závislosti na politické moci. Z toho důvodu bylo ve společném usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu konstatováno, že „soudce jmenovaný za účasti vadně zřízené a vadně působící [KRS] nepožívá presumpce nezávislosti“.
- 9 Předkládající soud upozorňuje na to, že v praxi uplatňování ustanovení o testovém řízení se v judikatuře Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) vytvořily dvě linie judikatury. V souladu s restriktivním výkladem článku 29 zákona o Nejvyšším soudu musí být v návrhu na provedení testu uvedeny okolnosti (spolu s důkazy) týkající se jmenování soudce a jeho působení po jmenování, z nichž by bylo možné dovodit, že v jeho případě není zachován standard nezávislosti a nestrannosti, jakož i vliv porušení standardu nezávislosti a nestrannosti na výsledek konkrétní věci s přihlédnutím k její povaze. V tomto judikatorním proudu je vysvětlováno, že účelem institutu přezkumu nezávislosti a nestrannosti soudce, který je zakotven v článku 25 § 5 a násl. zákona o Nejvyšším soudu není umožnit zpochybnění systému jmenování soudců stanoveného zákonodárcem, ale posoudit individuální okolnosti jmenování konkrétního soudce a jeho působení po jmenování, přičemž toto posouzení by mělo být provedeno v kontextu konkrétní věci.
- 10 Výše uvedená linie judikatury se utvářela jak v jednočlenných rozhodovacích formacích (soudce zpravodaj) zahrnujících soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), tak v rozhodovacích formacích zahrnujících osoby jmenované do funkce soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), na které dopadá společné usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu. Mezi rozhodnutími vydávanými těmito rozhodovacími formacemi existuje jeden rozdíl: formace zahrnující soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) považují testové řízení za zákonné *superfluum*, neboť již před zavedením tohoto řízení do polského právního řádu mohli účastníci řízení na základě platných a účinných procesních předpisů požádat o vyloučení soudce v případě existence okolnosti, která může vyvolat důvodnou pochybnost o nestrannosti soudce v dané věci (čl. 49 § 1 občanského soudního řádu, čl. 41 § 1 trestního řádu).
- 11 Existuje však i zcela odlišná linie judikatury Nejvyššího soudu utvářená v těch testových řízeních, v nichž byla ze všech soudců Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) vylosována rozhodovací formace zahrnující soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), na něž nedopadá společné usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu. V těchto věcech byli soudci, na něž dopadalo společné usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu a jichž se návrh na provedení testu týkal, vyloučeni z projednávání hlavní věci s odůvodněním, že v souladu se společným usnesením tří kolegií Nejvyššího soudu nesplňuje soudce Nejvyššího soudu (Sąd

Najwyższy), který byl jmenován na základě návrhu KRS v novém složení, minimální standard nestrannosti.

- 12 V této linii judikatury Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) dále vysvětlil, že závazné nejsou ani nálezy Ústavního soudu (Trybunał Konstytucyjny) ze dne 14. července 2021, 24. listopadu 2021 a 10. března 2022. Tyto nezpůsobují ztrátu účinnosti právních předpisů, a proto nejsou závazné pro nezávislé soudy, a to obzvlášť pro Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy). K uvedeným nálezům Ústavního soudu (Trybunał Konstytucyjny) navíc nelze přihlížet, neboť jsou v rozporu se zásadou přednosti unijního práva [rozsudek Soudního dvora ze dne 22. února 2022, RS (Účinky rozsudků ústavního soudu), C-430/21, EU:C:2022:99, zejména bod 77].
- 13 V této oblasti Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) odkazuje také na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, a to na rozsudky ze dne 22. července 2021 ve věci *Reczkowicz v. Polsko*, stížnost č. 43447/19, ECHR:2021:0722; ze dne 8. listopadu 2021 ve věci *Dolińska-Ficek a Ozimek v. Polsko*, stížnosti č. 49868/19 a 57511/19, ECHR:2021:1108; a ze dne 3. února 2022 ve věci *Advance Pharma sp. z o.o. v. Polsko*, stížnost č. 1469/20. Podle Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) z nich vyplývá závěr, že soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) jmenovaný novým postupem musí být vyloučen z projednávání věci, a to nezávisle na okolnostech konkrétního věci.
- 14 Předkládající soud poukazuje na to, že z judikatury Soudního dvora vyplývá, že při posuzování zachování práva jednotlivce na přístup k soudu je třeba zohlednit, zda věcné předpoklady a postup rozhodování o jmenování soudců byly stanoveny takovým způsobem, aby nemohly vyvolat u jednotlivců legitimní pochybnosti stran neovlivnitelnosti dotyčených soudců ve vztahu k vnějším skutečnostem a jejich neutrality ve vztahu ke střetávajícím se zájmům (rozsudky: ze dne 19. listopadu 2019, *A. K. a další (Nezávislost kárného kolegia Nejvyššího soudu)*, C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 134; ze dne 2. března 2021, *A. B. a další. (Jmenování soudců Nejvyššího soudu – Odvolání)*, C-824/18, EU:C:2021:153, bod 123; ze dne 15. července 2021, *Komise v. Polsko (Kárný režim soudců)*, C-791/19, EU:C:2021:596, bod 98; ze dne 6. října 2021, *W.Ż. (Kolegium pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné Nejvyššího soudu – Jmenování)*, C-487/19, EU:C:2021:798, bod 148).
- 15 Předkládající soud uznává, že z rozsudků ze dne 1. července 2008, *Chronopost a La Poste v. UFEEX a další*, C-341/06 P a C-342/06 P, EU:C:2008:375 341/06, body 46 a 48, a ze dne 26. března 2020 (zvláštní řízení o přezkumu rozhodnutí) *Simpson v. Rada a HG v. Komise*, C-542/18 RX-II a C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, bod 57, vyplývá povinnost zkoumat také okolnosti jmenování do funkce soudce. Povinnost každého soudu zkoumat, zda je z hlediska svého složení soudem, který poskytuje záruky práva na spravedlivý proces, byla potvrzena rovněž v rozsudcích ze dne 24. března 2022, *Wagenknecht v. Komise*, C-130/21 P, EU:C:2022:226, bod 15, a ze dne 21. prosince 2021, *Euro Box Promotion a další*, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 a C-840/19, EU:C:2021:1034, bod 206.

- 16 Předkládající soud je názoru, že článek 29 § 5 zákona o Nejvyšším soudu je možné – a je potřeba – vykládat způsobem umožňujícím realizaci výše uvedeného standardu zaručeného Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a unijním právem. Z uvedeného vyplývá, že „okolnosti jmenování“ do funkce soudce uvedené v tomto ustanovení znamenají v projednávané věci, že při postupu jmenování soudce JG do funkce soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) došlo k hrubému porušení právních předpisů spočívajícímu v tom, že KRS v novém složení a prezident Polské republiky „úmyslně a cíleně“ ignorovali odklad výkonu usnesení č. 330/18 ze dne 28. srpna 2018, o němž rozhodl usnesením ze dne 27. září 2018 Nejvyšší správní soud (Naczelny Sąd Administracyjny, Polsko), čímž bylo tomuto soudu znemožněno provést přezkum zákonnosti tohoto usnesení. Na druhé straně „okolnosti působení soudce po jmenování“ spočívají v chybějícím negativním posouzení (pasivní akceptace) toho, zda byl postup jmenování správný, a to navzdory výše uvedené vnitrostátní, unijní a mezinárodní judikatuře.
- 17 Za těchto okolností je podle názoru Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) v současném složení nezbytné, aby Soudní dvůr objasnil, zda je ve světle unijního standardu práva na přístup k soudu a na účinný prostředek právní ochrany vyloučeno zohledňovat okolnosti jmenování do funkce soudce v rámci posuzování nestrannosti a nezávislosti soudce, když samotné okolnosti jmenování do funkce soudce způsobují, že účast takové osoby na projednávání věci bude znamenat porušení práva jednotlivce na přístup k soudu ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy.
- 18 Pokud by z výkladu článku 19 SEU a článku 47 Listiny základních práv vyplývalo, že vadnost postupu jmenování soudce sama o sobě stačí ke zpochybnění jeho nezávislosti a nestrannosti v dané věci (a v jakékoliv jiné), je nezbytné zajistit, aby návrh na provedení testu projednal nezávislý a nestranný soud zřízený zákonem. Rozhodovací formace vylosovaná k projednání návrhu na provedení testu v této věci zahrnuje dva soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) a tří soudce, na které dopadá společné usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu. Jeden z posledně jmenovaných soudců, soudce MS, již byl vyloučen z projednávání jiné věci po provedení obdobného testového řízení jako v této věci (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. října 2023) s ohledem na okolnosti jeho jmenování. Naproti tomu soudci RS a RD jsou vylučováni z projednávání jiných než testových věcí, pokud návrh na jejich vyloučení podá účastník řízení a k jeho projednání je vylosována rozhodovací formace zahrnující soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), na něhož nedopadá společné usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu. Rozhodovací formace Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) v projednávané věci, která by měla rozhodnout o návrhu na provedení testu, tedy zahrnuje osoby, ve vztahu k nimž bylo vydáno rozhodnutí vnitrostátního soudu uvedené v rozsudcích W. J. (Změna místa obvyklého pobytu oprávněného z výživného) a Getin Noble Bank.
- 19 Podle článku 29 § 15 zákona o Nejvyšším soudu rozhoduje o návrhu na provedení testu Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) na neveřejném jednání v senátu složeném z pěti soudců, kteří jsou losováni „z řad všech soudců Nejvyššího soudu“. To

znamená, že ve vztahu k soudcům jmenovaným do funkce soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) na návrh „nové“ KRS, mohou o výsledku testu rozhodovat jiní soudci jmenovaní na základě usnesení KRS v novém složení a za obdobných okolností. V judikatuře Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) se proto uvádí, že ze způsobu, jakým je utvářena rozhodovací formace soudu, která rozhoduje o návrhu na provedení testu, vyplývá, že účelem zákona ze dne 9. června 2022 a režimu testového řízení bylo záměrně zavést řešení, které porušuje zásadu *nemo iudex in causa sua*.

- 20 Předkládající soud připomíná, že podle společného usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu vede účast soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), který byl jmenován na základě usnesení KRS v novém složení, na projednávání věci k neplatnosti řízení (v občanskoprávním řízení) nebo k nesprávnému obsazení soudu (v trestním řízení). Toto usnesení však není respektováno soudci jmenovanými do funkce na návrh KRS v novém složení. Tito soudci nejsou v postupu losování rozhodovacích formací soudu opomíjeni ani – až na několik výjimek – nepodávají žádosti o vyloučení z projednávání testové věci.
- 21 Podle názoru Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) proto test nezávislosti a nestrannosti soudce zakotvený v čl. 29 § 4 zákona o Nejvyšším soudu nenaplnuje požadavky nezbytné k zajištění ochrany práv, které navrhovateli zaručují právní akty nadústavní povahy, a to zejména čl. 6 odst. 1 Úmluvy a potažmo také čl. 19 odst. 1 SFEU ve spojení s články 47 a 52 odst. 3 Listiny základních práv za situace, kdy byl do rozhodovací formace, která měla projednat jeho kasační stížnost, přidělen soudce, jenž byl jmenován do funkce soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) na návrh KRS v novém složení.
- 22 Předkládající soud poukazuje na to, že judikatura Evropského soudu pro lidská práva a Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), jakož i dosavadní rozsudky Soudního dvora, jsou napadány rozhodovacími formacemi soudců zahrnujícími osoby jmenované do funkce soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) na návrh KRS v novém složení. Je nezbytné získat stanovisko Soudního dvora k výkladu článku 19 SEU a článku 47 Listiny základních práv ohledně přípustnosti toho, aby vnitrostátní zákonodárce utvářel rozhodovací formace soudů, které porušují právo na přístup k soudu ve smyslu článku 6 Úmluvy a které zároveň vydávají – v unijních věcech – neplatná rozhodnutí (ve světle vnitrostátního práva). Podle předkládajícího soudu je nepřijatelné, aby o unijní věci (jako je tato testová věc) rozhodovala formace soudu zahrnující osoby jmenované do funkce soudce za okolností, které ve světle rozsudku A. K. a další umožňují nepřislušnému soudu, aby se prohlásil za příslušný, kdy vnitrostátní právo svěřuje projednání věci (incidenční věci) soudu, který není soudem ve smyslu článku 47 Listiny základních práv, a ve světle rozsudku W. Ž. a další umožňují nepřihlížet k rozhodnutí vnitrostátního soudu. Podle rozsudků Evropského soudu pro lidská práva představuje navíc účast těchto osob na projednávání věci porušení práva jednotlivce na přístup k soudu a vzhledem k tomu by přijetí odlišného stanoviska znamenalo, že je – v rozporu s čl. 52 odst. 3 Listiny základních práv – unijní standard v oblasti tohoto práva nižší než standard Úmluvy. Zásada vnitrostátní

procesní autonomie by proto v oblasti určování rozhodovacích formací vnitrostátních soudů příslušných k projednání takové unijní věci, jakou je testová věc, měla být vzhledem k zásadě účinnosti omezena.

- 23 Účelem třetí otázky je poté přidat další nástroj ochrany hodnot právního státu, který spočívá v povinnosti obsazovat rozhodovací formace vnitrostátního soudu tak, aby byly zajištěny unijní standardy v oblasti práva na přístup k soudu. Nelze totiž vyloučit, že vzhledem k dosavadní praxi osob stojících v čele Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) od května roku 2020, spočívající mimo jiné ve znemožnění výkonu rozsudků Soudního dvora o předběžných otázkách, budou v testových věcech i nadále určovány rozhodovací formace s účastí osob, na které dopadá společné usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu.
- 24 V minimální variantě může tento nástroj spočívat v povinnosti využít existující vnitrostátní procesní instituty s cílem vyloučit z rozhodovací formace osoby (soudce), jejichž účast na projednávání věci vede k porušení práva jednotlivce na přístup k soudu, a následně doplnit tuto formaci osobami, jejichž účast na projednávání věci nebude vyvolávat pochybnosti z hlediska tohoto práva. V maximální variantě, která by měla být využita v případě nemožnosti použít vnitrostátní procesní předpisy, spočívá navrhovaný prostředek právní ochrany v projednání věci rozhodovací formací, která není výslovně předpokládána vnitrostátními právními předpisy, ale realizuje právo jednotlivce na přístup k nestrannému a nezávislému soudu (tím, že by nebylo přihlíženo k ustanovením vnitrostátního práva, podle nichž má rozhodovat pětičlenný senát, a namísto nich by byla použita jiná ustanovení vnitrostátního práva, která stanoví, že v případě neexistence speciální úpravy rozhoduje Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) samosoudcem).
- 25 Předkládající soud upozorňuje, že v tomto případě je možné za účelem určení složení soudu využít institut vyloučení soudce, který je upraven vnitrostátními procesními předpisy. Využití tohoto institutu vyžaduje, aby byly předpoklady pro vyloučení vykládány extensivním: prounijním výkladem nebo výkladem ve prospěch Úmluvy. Takový výklad je v judikatuře Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) přijímán rozhodovacími formacemi složenými ze soudců Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), na které nedopadá společné usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu.
- 26 Konečně, podle předkládajícího soudu posouzení důvodnosti pochybností o nestrannosti soudce předpokládá, aby byly zohledněny všechny okolnosti, které mohou ovlivnit jeho chování. Tyto okolnosti je třeba posoudit z hlediska toho, zda jsou z pohledu průměrného občana splněny objektivní podmínky pro to, aby byl soudce vnímán jako nestranný a nezávislý soudce a soud, jehož je součástí, jako nezávislý soud. Bez významu zde není postoj soudce ke změnám prováděným v soudnictví. Především se předpokládá, že takové žádosti o vyloučení jsou důvodné, neboť „nový soudce“, který zasedá v rozhodovací formaci provádějící tzv. test soudce, by byl nucen zaujmout stanovisko k okolnosti, která se rovněž jeho bezprostředně týká, neboť souvisí s postupem jmenování. Účast takových

soudců na projednávání návrhu by ve výsledku mohla vyvolat jak u účastníků řízení, tak u veřejnosti přesvědčení, že soud není nestranný.

- 27 Ve výsledku je projednávání takových testových věcí závislé na tom, v jakém složení Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy) rozhoduje. Pokud žádost o vyloučení z rozhodování testové věci projednává soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), je z rozhodování vyloučena osoba jmenovaná do funkce soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy), na kterou dopadá společné usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu. Žádostem soudců Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) o jejich vyloučení z účasti na projednávání testové věci je vyhověno rovněž tehdy, pokud jsou v rozhodovací formaci Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) v testové věci převážně osoby, na které dopadá společné usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu. Na druhou stranu, pokud je k projednání žádosti o vyloučení soudce z projednávání testové věci vylosována osoba, na kterou dopadá společné usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu, není takové žádosti vyhověno, a to ani v případě, že žádost podá soudce Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) na základě prounijně a ve prospěch Úmluvy vykládaných vnitrostátních procesních předpisů, ani v případě, že takovou žádost podá přímo účastník řízení. Lze rovněž poukázat na rozhodnutí, v nichž jsou žádosti soudců Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) o tzv. samovyloučení z projednávání testové věci ponechány bez projednání jakožto ze zákona nepřijatelné.
- 28 Za této situace se v judikatorní činnosti Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) v testových věcech setkáváme se situací dílčího výkonu rozsudků Soudního dvora ve věcech týkajících se právního státu – s jakýmsi výkonem „*a la carte*“ a vytvářením dvojího standardu v oblasti práva na přístup k soudu. Je proto třeba získat přímé vyjádření Soudního dvora k výkladu ustanovení unijního práva v oblasti testových řízení a k řešení otázky, zda působnost článku 19 SEU a článku 47 Listiny základních práv vyžaduje – v případě nepodání žádosti o samovyloučení osob, na které dopadá společné usnesení tří kolegií Nejvyššího soudu, v případě nevyhovění žádostem o vyloučení těchto osob podaným účastníky řízení nebo soudci Nejvyššího soudu (Sąd Najwyższy) nebo v případě nezměnění praxe losování formací soudců rozhodujících v testových věcech – aby byla vnitrostátnímu soudu poskytnuta pravomoc nepřihlížet k vnitrostátním ustanovením o pětičlenném složení v testové věci z důvodu, že odporují unijnímu právu.